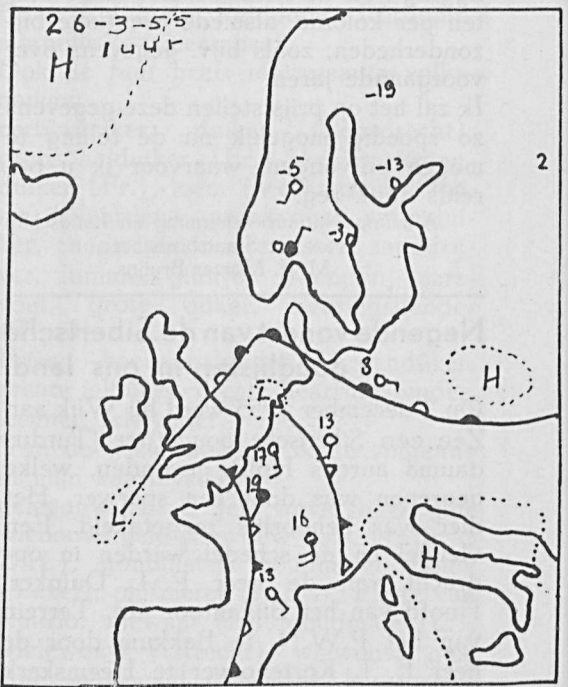
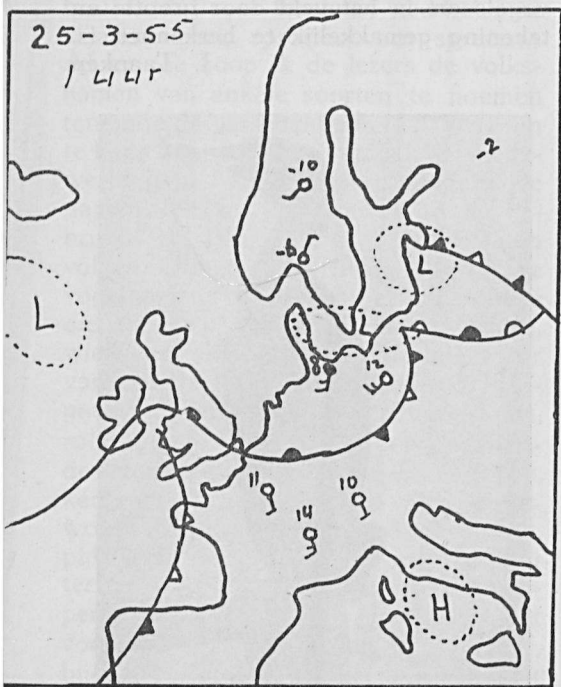
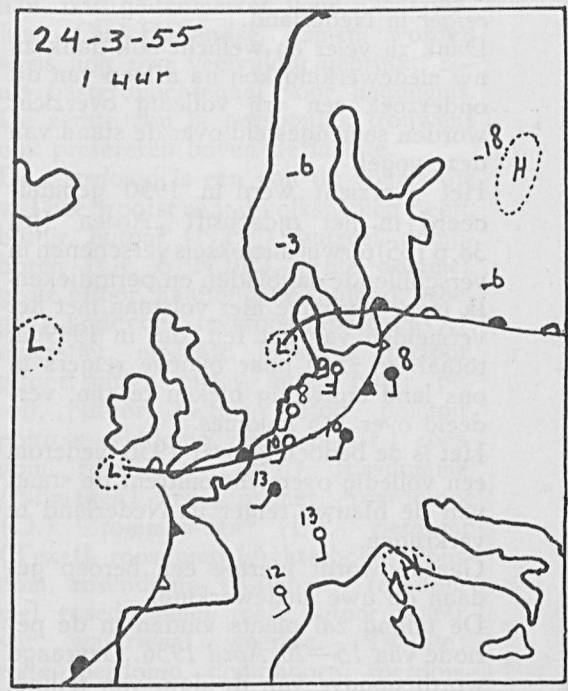
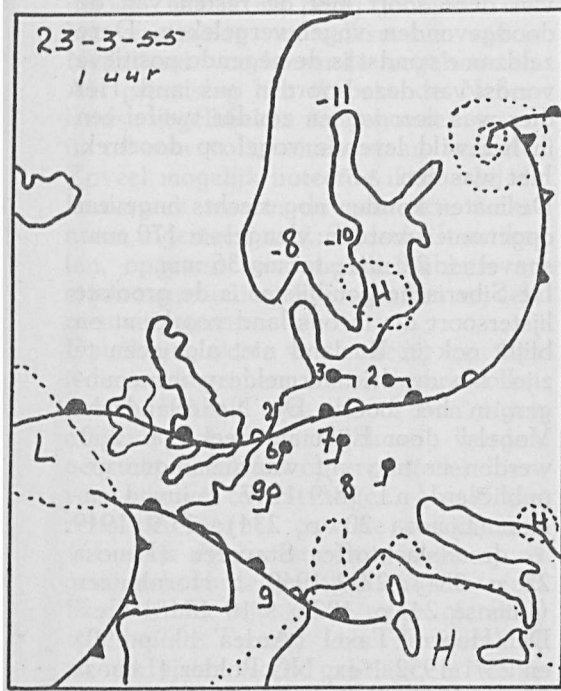

FIGUUR 1

●●●●● warmfront

▲▲▲▲▲ koudfront

De voorjaarestrek van tjiftjaf en fitis

Door de Vogelwerkgroep van KNNV en NJN wordt reeds enige jaren gegevens verzameld van de voorjaarestrek. Ook door de Studiekring voor Ecologie en Phaenologie worden in samenwerking met het KNMI de aankomstdata van enige vogelsoorten verzameld. In 1953 is samenwerking ontstaan met deze instanties en zo zijn in 1954 en 1955 een groot aantal gegevens binnengekomen van de vijf soorten, die bestudeerd worden. Dat zijn *kievit*, *tjiftjaf*, *fitis*, *boerenzwaluw* en *gierzwaluw*. De gang van zaken is deze, dat ieder, die aan dit onderzoek wil meewerken, zich opgeeft bij het KNMI, afd. landbouwmeterologie, en daarbij meedeelt, welke vogelsoort(en) hij wil bestuderen. De benodigde kaart(en) krijgt hij dan toegezonden. Deze kunnen portvrij naar het KNMI worden geretourneerd. Later komt alles bij schrijver dezes terecht, die de opdracht heeft, de gegevens uit te werken. Er wordt vooral gevraagd naar series waarnemingen, dus niet alleen naar de eerste waarnemingsdatum, die altijd min of meer toevallig is. Het meest waardevol zijn dagelijkse waarnemingen in een gebied, waar minstens 20 paren broeden, dus bijv. een bos met een flinke tjiftjafbevolking, een weidegebied met veel kieviten enz.

Zelf ben ik in 1950 al met deze waarnemingen in Breda begonnen en in de daarop volgende jaren zijn er velen in diverse streken van ons land, die op dezelfde wijze in het voorjaar dagelijks hun waarnemingen verrichten. We beschikken daardoor over heel wat gegevens en daarom willen we ditmaal eens iets vertellen over de voorjaarestrek van tjiftjaf en fitis en hoe deze door de weersomstandigheden wordt beïnvloed. We hebben van enkele jaren het aantal zingende tjiftjaffen en fitissen in het onderzochte gebied in grafieken verwerkt; bovendien is op de grafieken 1 en 3 de maximum temperatuur te De Bilt aangegeven.

De trek van de tjiftjaf.

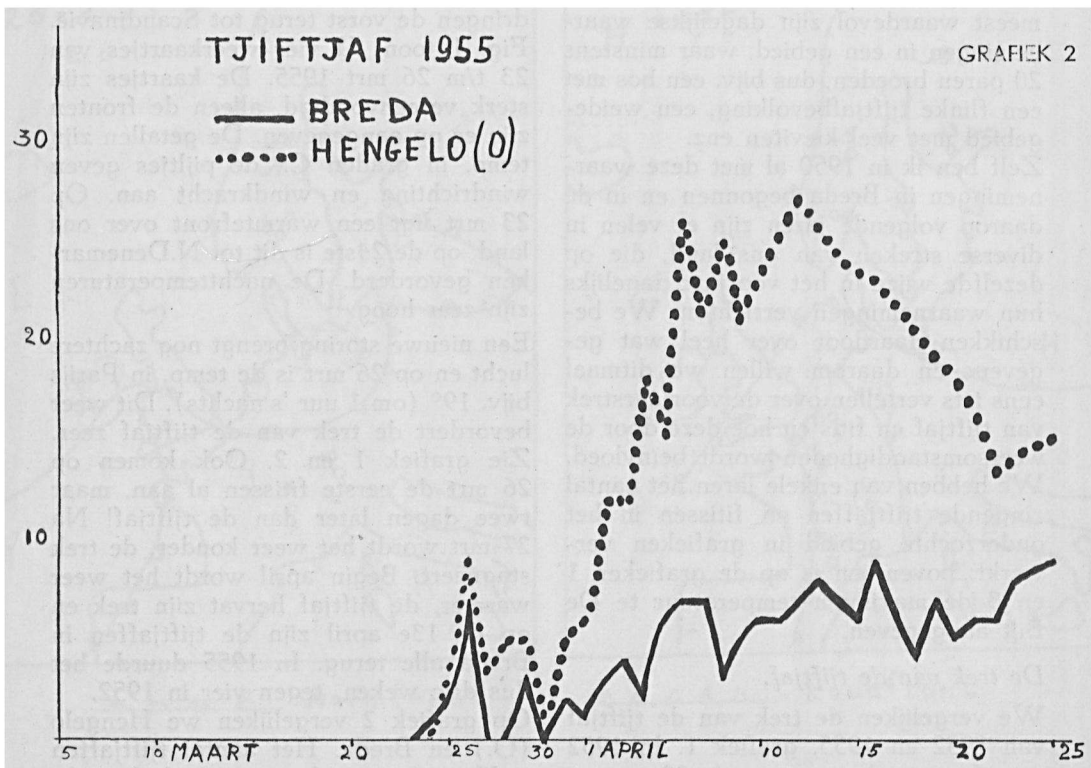
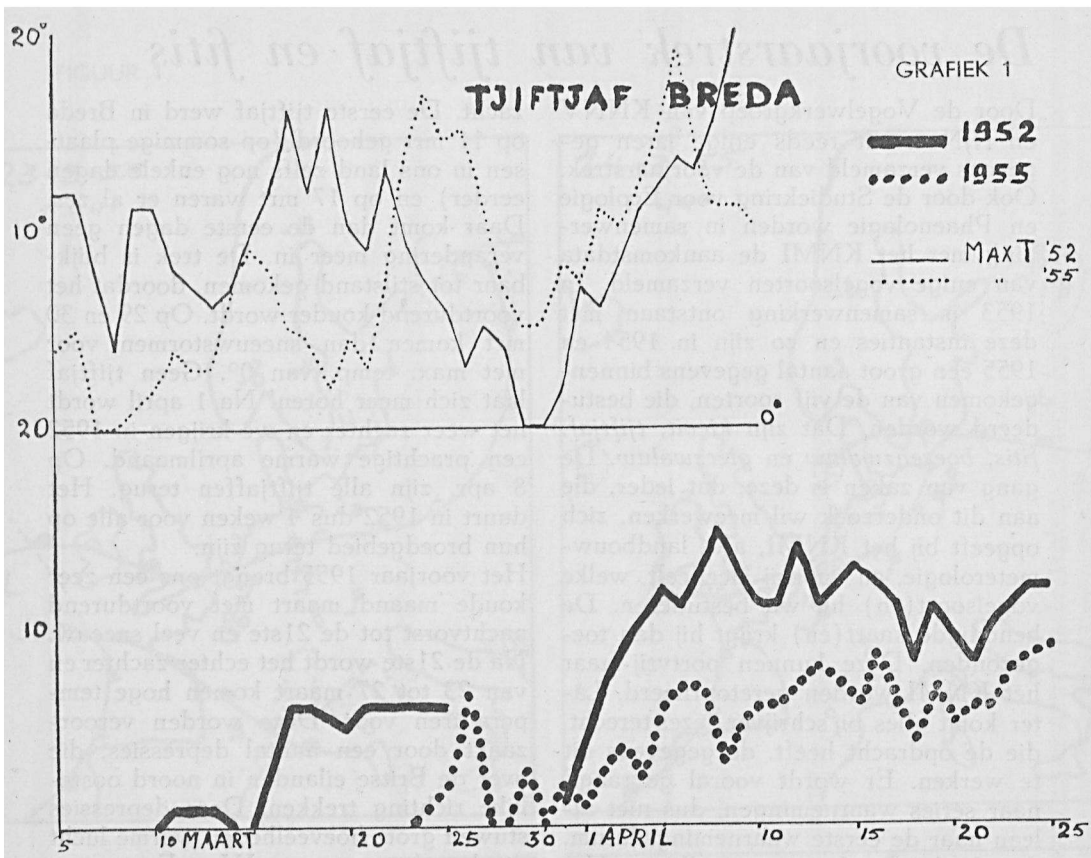
We vergelijken de trek van de tjiftjaf van 1952 en 1955, grafiek 1. In 1952 was de maand maart tot de 22ste zeer

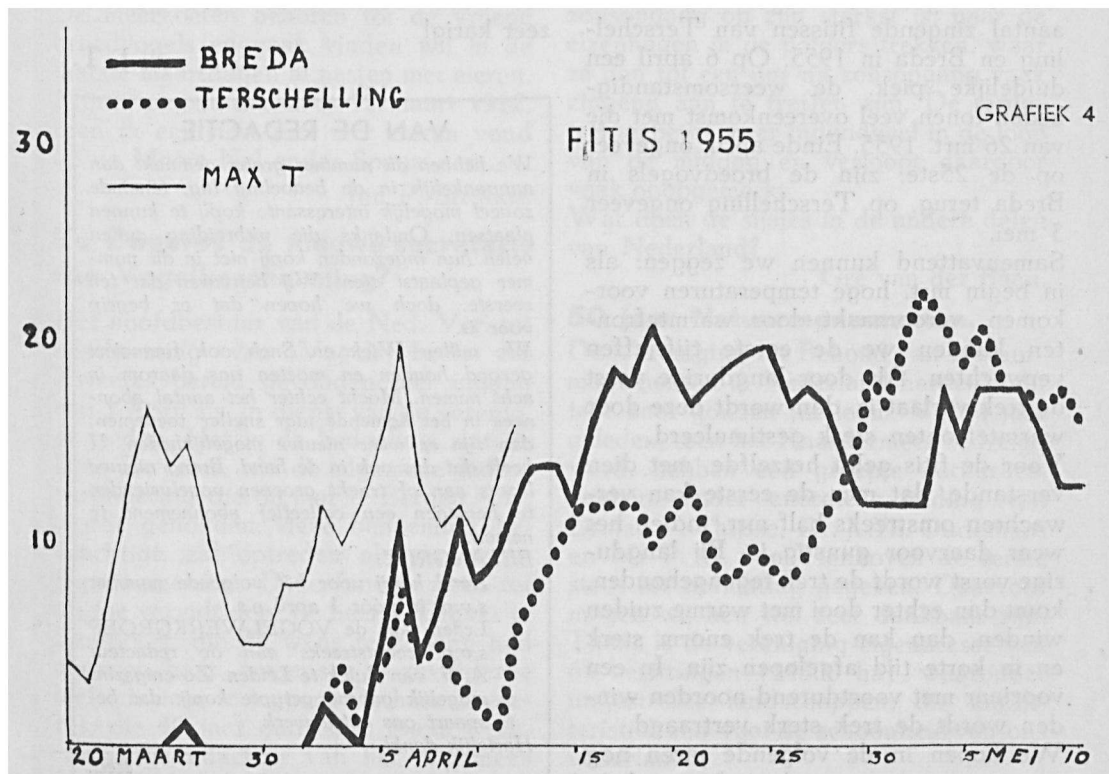
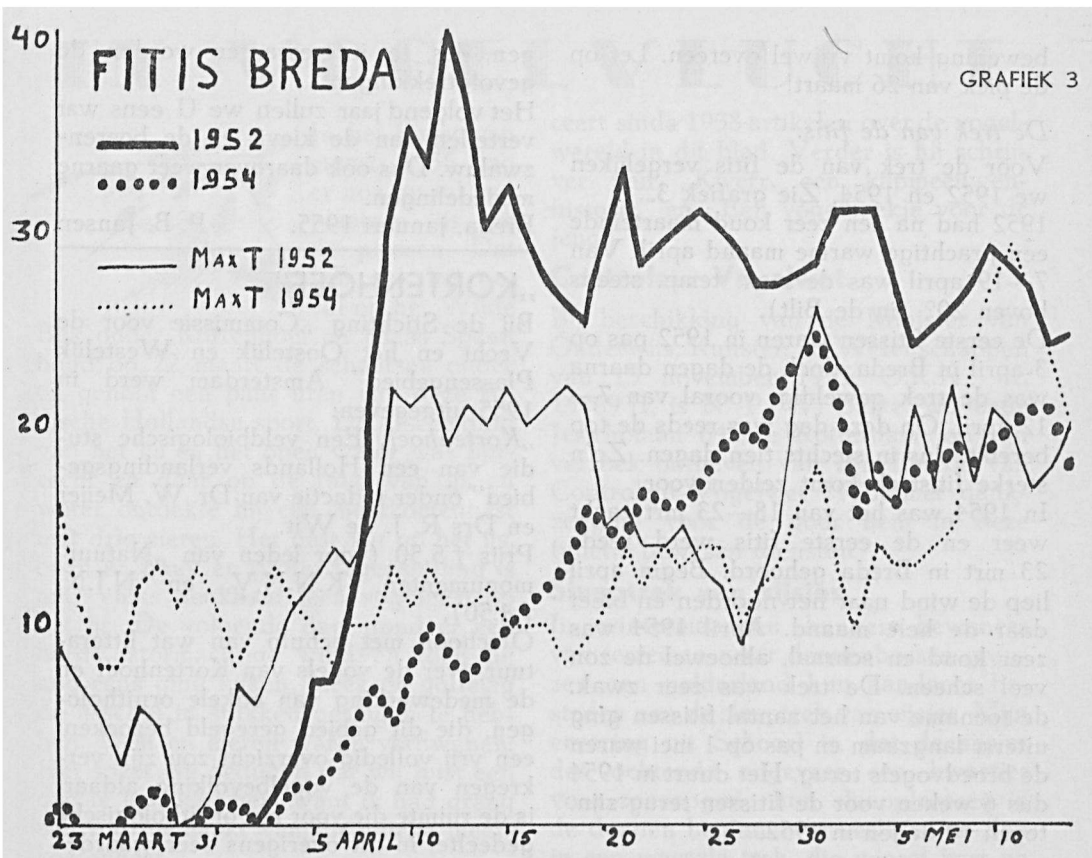
zacht. De eerste tjiftjaf werd in Breda op 11 mrt gehoord (op sommige plaatsen in ons land zelfs nog enkele dagen eerder) en op 17 mrt waren er al zes. Daar komt dan de eerste dagen geen verandering meer in. De trek is blijkbaar tot stilstand gekomen, doordat het voortdurend kouder wordt. Op 29 en 30 mrt komen dan sneeuwstormen voor met max. temp. van 0°. Geen tjiftjaf laat zich meer horen! Na 1 april wordt het weer zachter en we krijgen in 1952 een prachtige warme aprilmaand. Op 8 apr. zijn alle tjiftjaffen terug. Het duurt in 1952 dus 4 weken voor alle op hun broedgebied terug zijn.

Het voorjaar 1955 brengt ons een zeer koude maand maart met voortdurend nachtvorst tot de 21ste en veel sneeuw. Na de 21ste wordt het echter zachter en van 23 tot 27 maart komen hoge temperaturen voor. Deze worden veroorzaakt door een aantal depressies, die over de Britse eilanden in noord oostelijke richting trekken. Deze depressies stuwen grote hoeveelheden warme lucht uit de subtropen over West Europa en dringen de vorst terug tot Scandinavië. Fig. 1 toont U vier weerkaartjes van 23 t/m 26 mrt 1955. De kaartjes zijn sterk vereenvoudigd, alleen de fronten zijn er op aangegeven. De getallen zijn temp. in graden C., de pijltjes geven windrichting en windkracht aan. Op 23 mrt ligt een warmtefront over ons land, op de 24ste is dit tot N.Denemarken gevorderd. De nachttemperaturen zijn zeer hoog.

Een nieuwe storing brengt nog zachtere lucht en op 26 mrt is de temp. in Parijs bijv. 19° (om 1 uur 's nachts). Dit weer bevordert de trek van de tjiftjaf zeer. Zie grafiek 1 en 2. Ook komen op 26 mrt de eerste fitissen al aan, maar twee dagen later dan de tjiftjaf! Na 27 mrt wordt het weer kouder, de trek stagneert. Begin april wordt het weer warmer, de tjiftjaf hervat zijn trek en op de 13e april zijn de tjiftjaffen in Breda alle terug. In 1955 duurde het dus drie weken, tegen vier in 1952.

Op grafiek 2 vergelijken we Hengelo (O.) en Breda. Het aantal tjiftjaffen in Hengelo is veel groter, doch de trek-

beweging komt vrijwel overeen. Let op de piek van 26 maart!

De trek van de fitis.

Voor de trek van de fitis vergelijken we 1952 en 1954. Zie grafiek 3.

1952 had na een zeer koud maarteinde een prachtige warme maand april. Van 7—19 april was de max. temp. steeds boven 20° (in de Bilt).

De eerste fitissen waren in 1952 pas op 3 april in Breda, doch de dagen daarna was de trek geweldig, vooral van 7—12 april. Op deze dag was reeds de top bereikt, dus in slechts tien dagen. Zo'n sterke fitistrek komt zelden voor.

In 1954 was het van 18—23 mrt zacht weer en de eerste fitis werd reeds 23 mrt in Breda gehoord. Begin april liep de wind naar het noorden en bleef daar de hele maand. April 1954 was zeer koud en schraal, alhoewel de zon veel scheen. De trek was zeer zwak, de toename van het aantal fitissen ging uiterst langzaam en pas op 1 mei waren de broedvogels terug. Het duurt in 1954 dus 6 weken voor de fitissen terug zijn, tegen 10 dagen in 1952.

Grafiek 4 geeft een vergelijking van het aantal zingende fitissen van Terschelling en Breda in 1955. Op 6 april een duidelijke piek, de weersomstandigheden tonen veel overeenkomst met die van 26 mrt. 1955. Einde april, ongeveer op de 25ste, zijn de broedvogels in Breda terug, op Terschelling ongeveer 3 mei.

Samenvattend kunnen we zeggen: als in begin mrt. hoge temperaturen voorkomen, veroorzaakt door warmtefronten, kunnen we de eerste tjiftjaffen verwachten. Als door langdurige vorst de trek verlaat is, dan wordt deze door warmtefronten sterk gestimuleerd.

Voor de fitis geldt hetzelfde, met dien verstande, dat men de eerste kan verwachten omstreeks half mrt, indien het weer daarvoor gunstig is. Bij langdurige vorst wordt de trek tegengehouden, komt dan echter dooi met warme zuiden winden, dan kan de trek enorm sterk en in korte tijd afgelopen zijn. In een voorjaar met voortdurend noorden winden wordt de trek sterk vertraagd.

We hopen in de volgende jaren nog gegevens van onze medewerkers te krij-

gen, des te interessanter worden de gevolgtrekkingen!

Het volgend jaar zullen we U eens wat vertellen van de Kievit en de Boerenzwaluw. Dus ook daarover weer gaarne mededelingen.

Breda, januari 1955.

P. B. Jansen
